



T.C. Halkların Demokratik Partisi
Grup Başkanlığı

Sayı: 18008
Tarih: 12.04.2022

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ceza Muhakemesi Kanunu ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim.

Züleyha GÜLÜM
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 14 Nisan 2022	Esas No: 2/4391

T B M M KANUNLAR VE KARARLAR BSK.LIGI
12 Nisan 2022
Numara:

GENEL BAŞKANLIK
12 Nisan 2022
999512
LEHİNE

GEREKÇE

Türkiye’de mahpuslar, en temel insani hakları da kapsayan sistematik ve çok boyutlu hak ihlallerine maruz bırakılmaktadırlar. Bu hak ihlallerinin en acil ve başat olanı mahpuslara yönelik gerçekleşen yaşam hakkı ve sağlık hakkı ihlalleridir. Hapishanelerde ağır hasta mahpuslar yaşamlarının son evresine gelmiş olmalarına rağmen tahliyeleri engellenmekte ve sağlığa erişim hakları hapishane yönetimlerinin keyfi uygulamalarına bırakılmaktadır. Ceza İnfaz sistemi özellikle siyasi mahpuslara infaz içinde infaz uygulaması getirerek bir düşman hukuku uygulamaktadır. Bunun son örneği pandemiden sonra İnfaz Yasası’nda yapılan değişikliklerle somutlaşmıştır. 2005 yılında yürürlüğe giren 5275 Sayılı Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun hali hazırda zaten anayasanın eşitlik ilkesine aykırı ve ayrımcı uygulamalar içeriyorken, 2020 yılında pandemi bahane edilerek söz konusu yasa siyasi mahpuslar için daha da ağırlaştırılmış ve mahpusların özgürlük ve umut etme hakları dahi gasp edilmiştir.

İnfaz Kanunu özellikle siyasi mahpuslar için yaşam hakkını ikincilleştiren ve ‘güvenlik’ gerekçesiyle en temel hakların dahi ihlaline sebep olan bir zemin hazırlamıştır. Hâlbuki uluslararası mevzuat devletlerce özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşam hakkı konusunda devletlere pozitif yükümlülükler yüklemiştir. Devletler, özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin, sağlığa erişim hakkı konusunda dışarıda olan yurttaşlarla eşit imkânlarda bulunmasını sağlamakla yükümlüdürler. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi *‘Tutukluların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişim haklarının bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir.’* Demmiştir. Ne yazık ki Türkiye’deki hapishanelerde hasta mahpuslar revire çıkmak için uzun süre bekletilmekte veya revir talepleri reddedilmekte, ilaca ve doktora erişimleri engellenmekte, hastaneye sevk edilmişse dahi sevki yapılmamakta, hastaneye sevk yapılması halinde sevk süresi ve biçimi mahpuslar için bir işkenceye dönüşmektedir. Mahpuslar ‘tabutluk’ kadar dar alanlarda sevk edilmekte, kelepçeli ve insanlık onuruna aykırı bir biçimde tedavi edilmekte ve çoğu kez ayrımcı uygulamalara maruz kalmaktadırlar. Hastane dönüşlerinde ise hasta mahpuslar hijyenik olmayan, sağlıksız karantina koşullarında 15 gün bekletilmekte, birçok mahpus bu koşullarda kalmamak ve daha da kötüleşmemek için ‘tedavi’ olmaya gitmemektedir. Mahpusların tedavileri zamanında ve doğru yapılmadığı için hastalıkları geri dönülemez evrelere ulaşmaktadır. Bu hak ihlalleri tespitleri insan hakları örgütlerine yapılan sayısız başvuruda mevcuttur.

Ağır hasta mahpuslar bu koşullarda tedaviye erişememekte ve yaşamlarını yitirmektedirler. Hasta mahpusların tedaviye erişim haklarının önündeki en büyük engel Adli Tıp Kurumudur. Nitekim siyasi iktidarın bir aparatı haline gelen Adli Tıp Kurumu mahpusların '*cezaevinde kalamaz*' raporlarına rağmen bilimsellikten uzak ve taraflı kararlarıyla hasta mahpusların yaşam haklarını açıkça ihlal etmektedir. Adli Tıp Kurumu'na verilen bilirkişilik yetkisi siyasi iktidarın istek ve politikaları doğrultusunda kullanılmaktadır. Hâlbuki bilirkişiliğin esası bilimsel görüşü özgürce sunabilmesidir. ATK bağımsız bir kurum olamamıştır ve resmi bilirkişilik sıfatını özellikle siyasi mahpusların aleyhine ve düşmanca kullanmaktadır. ATK, siyasi mahpusların '*cezaevinde kalamaz*' raporlarını '*toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturma*' gerekçesiyle reddetmektedir. Ağır hasta mahpuslar, donanımları çok daha yüksek, tam teşekküllü veya üniversitelere bağlı araştırma hastanelerinden verilen raporlara rağmen yaşamlarının son evresinde dahi hapisanelerde tutulmakta ve ölüme mahkûm edilmektedirler. 30 yıldır hapisanede tutulan ağır hasta mahpus Mehmet Hanefi Bilgin tahliyesine 5 ay kala Bolu F Tipi Hapishanesi'nde yaşamını yitirmiştir.

Yine 26 yıldır hapisanede tutulan, yürüyemeyen, duyamayan ve göremeyen 83 yaşındaki Mehmet Emin Özkan tüm uğraşlara rağmen tahliye edilmemektedir. Bu düşmanca uygulamaların en somut örneklerinden biri de; kadın siyasetçi ve milletvekili arkadaşımız Aysel Tuğluk'a karşı gerçekteşmektedir. Demans hastası olmasına rağmen ve hapisanede tutulamayacağı açıkça raporlanmışken, Aysel Tuğluk'un tahliyesi ATK tarafından engellenmektedir.

Adli Tıp Kurumu sağlık sebebiyle infazın ertelenmesi raporlarında son ve tek merci olmaktan çıkarılmalıdır. Ağır hasta mahpusların tümü tam teşekküllü bir devlet hastanesi raporuna istinaden derhal salıverilmeleri sağlanmalı, tedavilerinin aile veya yakınlarının yanında sürdürebilmelerine imkân verilmeli ve sağlık güvenceleri devlet tarafından karşılanmalıdır.

Dolayısıyla Ceza Ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ağır hasta mahpusların yaşam hakkı, sağlığa erişim hakkı, umut hakkı ve veda hakkı gerekçesiyle değiştirilmelidir. İnfaz erteleme kararı tam teşekküllü devlet hastanelerinin veya eğitim ve araştırma hastanelerinin sağlık kurullarının raporları doğrultusunda verilmelidir.

İnfaz Kanunu'nun 16/6 maddesindeki '*toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirme*' ölçütü siyasi mahpuslara uygulanan ayrımcı ve taraflı kararların ortadan kaldırılması bakımından elzemdir. Nitekim Adli Tıp Kurumu bu maddeyi

geniş yorumlayarak siyasi mahpusların tahliyesini engellemek amacıyla keyfi olarak kullanmıştır.

Öte yandan ağır hastaların tutuklanması ve uzun tutukluluk hali de başlıca sorunlardandır. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. Maddesi tutuklama koşulları düzenlemiştir. Ancak istisnai uygulanması gereken 'tutuklama', Türkiye'de yargının keyfi ve bağımsızlığını yitirmiş kararları sebebiyle 'tedbir' olmaktan çıkıp cezaya dönüşmektedir. Hapishanelerdeki ağır hasta tutuklukların sağılık hakları ve yaşama hakları da bu yolla tehlikeye atılmaktadır. Dolayısıyla ağır hastalığı veya sakatlığı bulunanlar hakkında, hastalığın ilerleyeceği veya tek başına ihtiyaçlarının karşılayamayacaklarını ortaya koyan tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi veya üniversite sağılık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden tutuklama kararı verilmemelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1: Ağır hasta mahpusların yaşam hakkı ve sağlığa erişim ve tedavi hakkı imkânlarının sağlanması gereklidir. Mahpusların yaşama hakkı devletlerin güvencesi altındadır. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da geçen ve mahpusların yaşama hakkına yönelik her türlü engelleme ve ihmal, evrensel insan haklarına, hukuka ve yasalara aykırıdır. Bu sebeple siyasi bir kurum haline dönüşen Adli Tıp Kurumu'nun yetkisi kaldırılarak; tam teşekküllü devlet hastaneleri, eğitim ve araştırma hastaneleri veya üniversite sağlık kurulları tarafından mahpuslar hakkında verilen sağlık raporları esas alınarak infaz ertelemeler gerçekleştirilmelidir. 'Toplumsal güvenlik' bahanesiyle siyasi mahpuslara dönük keyfi kararların önlenmesi ve ağır hasta mahpusun yaşama hakkı öncelenmelidir.

MADDE 2: Ağır hastaların tutuklanması halinde hapisanelerde yaşama ve sağlık hakları tehlikeye atılmaktadır. Tutukluluğun bir koruma tedbiri olduğu esas alınarak ağır hastalığı veya sakatlığı bulunanlar hakkında, hastalığın ilerleyeceği veya tek başına ihtiyaçlarının karşılayamayacaklarını ortaya koyan tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi veya üniversite sağlık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden tutuklama kararı verilmemelidir. Bu değişiklikle özellikle uzun tutukluluk hallerinin sebep olduğu telafisi imkânsız ihlallerinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 3: Bu hüküm yürütme maddesidir.

MADDE 4: Bu hüküm yürürlük maddesidir.

CEZA VE GÜVENLİK TEDBİRLERİNİN İNFAZI HAKKINDAKİ KANUN İLE CEZA MUHAKEMESİ KANUNU DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 5275 Sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16 ıncı maddesinin 3 üncü ve 6 ıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

'(3) Yukarıdaki fıkralarda belirtilen geri bırakma kararı; tam teşekküllü devlet hastanelerinin, eğitim ve araştırma hastanelerinin, üniversite hastanelerinin sağlık kurullarınca düzenlenen rapor üzerine infazın yapıldığı yer Cumhuriyet Başsavcılığınca verilir. Hükümlünün ceza infaz kurumunda tedavi edilmesinin mümkün olduğuna ilişkin tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi, üniversite hastanesi tarafından verilen rapora hükümlü veya üçüncü dereceye kadar bir yakının itirazı halinde; kararı veren hastane dışındaki bir başka hakem hastanesinin sağlık kurulu tarafından verilir.

(6) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyen hükümlünün cezasının infazı üçüncü fıkrada belirlenen usule göre iyileşinceye kadar geri bırakılır.'

MADDE 2: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

'(5) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarındaki tedavi ve bakımının yapılamayacağı, iyileşmesinin sağlayamayacağı, ceza infaz kurumunda kalmasının hastalığının ilerlemesine sebebiyet vereceği veya artık tek başına ihtiyaçlarını karşılamasının mümkün olmadığı tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi, üniversite hastanesi sağlık kurulu tarafından verilen rapor üzerine saptanan şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilemez. Tutuklunun ceza infaz kurumunda tedavi edilmesinin mümkün olduğuna ilişkin tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi, üniversite hastanesi sağlık kurulu tarafından verilen raporu tutuklu veya üçüncü dereceye kadar bir yakının itirazı halinde ilk raporu veren hastane dışındaki hakem bir hastanesinin sağlık kurulu tarafından tekrar verilir.

Tutuklama kararı verilmesinden sonra maruz kaldığı ağır bir hastalık veya sakatlık nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceği veya tedavisi, iyileşmesi ve bakımının mümkün olmadığı tam teşekküllü devlet hastanesi, eğitim ve araştırma hastanesi,

üniversite hastanesi sağlık kurulu tarafından verilen rapor ile tespit edilen tutuklu sanıklar hakkında tutuklama nedenleri ortadan kalkmış kabul edilerek tahliyelerine karar verilir.'

MADDE 3: Bu kanunu Cumhurbaşkanı yürütür.

MADDE 4: Bu kanun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.